

Kolegji AAB

Kolegji AAB
Fakulteti për Administratë Publike

E Drejta Humanitare Ndërkombëtare dhe krimet e luftës në Kosovë
Shkalla Master

Fiolla Zeqiri

Shtator/2024

Prishtinë

Kolegji AAB

Kolegji AAB
Fakulteti për Administratë Publike

Punim Diplome
Viti akademik 2024/25

E Drejta Humanitare Ndërkombëtare dhe krimet e luftës në Kosovë

Kandidate:

Fiolla Zeqiri

Mentor:

Prof. Ass. Dr. Bashkim Rrahmani

Shtator/2024

ABSTRACT

The aim of this work is to examine and analyze the war crimes committed in Kosovo during the 1998-1999 conflict, focusing on the implementation of international humanitarian law and the efforts for justice and reconciliation. The conflict in Kosovo is a significant event in the modern history of the Balkans and has left deep consequences on the population and social structure of the region. The main goal of this work is to examine and analyze in detail the implementation of international humanitarian law during and after the Kosovo conflict. Specifically, the work aims to identify and document war crimes, collecting and analyzing data regarding the war crimes committed by all parties involved in the conflict. It will also assess the implementation of international humanitarian law, analyzing how international norms and standards were applied on the ground, while evaluating their effectiveness and limitations. Furthermore, the work will investigate efforts for justice and the punishment of crimes, examining the role and effectiveness of both international and domestic institutions in investigating and prosecuting war crimes. Lastly, it will analyze the impact of justice on the reconciliation process, assessing how the decisions of international courts and other justice mechanisms have influenced the process of reconciliation and peacebuilding in Kosovo.

Keywords: *International and humanitarian law, human rights, humanitarian intervention, Kosovo and Yugoslavia, outbreak of war in Kosovo*

ABSTRAKT

Qëllimi i këtij punimi është të shqyrtojë dhe analizojë krimet e luftës të kryera në Kosovë gjatë konfliktit të viteve 1998-1999, duke u fokusuar në zbatimin e drejtës humanitare ndërkombëtare dhe përpjekjet për drejtësi dhe pajtim. Konflikti në Kosovë është një ngjarje e rëndësishme në historinë moderne të Ballkanit dhe ka lënë pasojë të thella në popullsinë dhe strukturën shoqërore të rajonit. Qëllimi kryesor i këtij punimi është të shqyrtojë dhe analizojë në detaje zbatimin e drejtës humanitare ndërkombëtare gjatë dhe pas konfliktit në Kosovë. Në veçanti, punimi synon të: Identifikojë dhe dokumentojë krimet e luftës: Të mbledhë dhe analizojë të dhëna rreth krimeve të luftës të kryera nga të gjitha palët e përfshira në konflikt. Vlerësojë zbatimin e drejtës humanitare ndërkombëtare: Të analizojë se si janë aplikuar normat dhe standardet ndërkombëtare në terren, duke vlerësuar efektivitetin dhe kufizimet e tyre. Hulumtojë përpjekjet për drejtësi dhe ndëshkimin e krimeve: Të shqyrtojë rolin dhe efektivitetin e institucioneve ndërkombëtare dhe vendore në hetimin dhe ndëshkimin e krimeve të luftës. Analizojë ndikimin e drejtësisë në procesin e pajtimit: Të vlerësojë se si vendimet e gjykatave ndërkombëtare dhe proceset e tjera të drejtësisë kanë ndikuar në procesin e pajtimit dhe ndërtimin e paqes në Kosovë.

Fjalët kyçe: *E drejta ndërkombëtare dhe humanitare, të drejtat e njeriut, ndërhyrja humanitare, Kosova dhe Jugosllavia, shpërthimi i luftës në Kosovë*

MIRËNJOHJE DHE FALENDERIME

Me përfundimin e kësaj teme diplome, e cila kërkoi angazhim dhe dedikim të jashtëzakonshëm, dua të shpreh mirënjohjen time të thellë për të gjithë ata që ishin pranë meje gjatë këtij procesi të rëndësishëm. Pa mbështetjen dhe inkurajimin e vazhdueshëm të familjes time, kjo punë nuk do të kishte mundur të realizohej. Po ashtu, falënderoj nga zemra mentorin tim, profesorin Bashkim Rrahmani, i cili, me udhëzimet dhe mbështetjen e tij të pakursyer, ka pasur një rol të pazëvendësueshëm në përgatitjen dhe realizimin e këtij projekti. Falë tyre, ky rrugëtim arsimor ka qenë i mundur dhe i suksesshëm.

PËRMBAJTJA

ABSTRACT	I
ABSTRAKT	II
MIRËNJOHJE DHE FALENDERIME	III
LISTA E TABELAVE	V
LISTA E SHKURTESAVE	VI
Metodologjia dhe metodat	VII
Hipotezat	VIII
Pyetjet kërkimore	VIII
Hyrje.....	Error! Bookmark not defined.
SHQYRTIMI I LITERATURËS	Error! Bookmark not defined.
Kapitulli I.....	Error! Bookmark not defined.
1.1 Zhvillimi historik i të Drejtës Ndërkombëtare	Error! Bookmark not defined.
1.2 Koncepti i të Drejtave të Njeriut	Error! Bookmark not defined.
1.3 Krijimi i Organizatave Ndërkombëtare për të mbrojtur të drejtat e njeriut .	Error! Bookmark not defined.
1.4 Rëndësia e Mbrojtjes Juridiko-Penale të Njerëzimit	Error! Bookmark not defined.
1.5 Konferenca e Parë Paqësore e Hages e vitit 1899	Error! Bookmark not defined.
1.6 Konferenca e Dytë Paqësore e Hages e vitit 1907	Error! Bookmark not defined.
1.7 Konventa e Gjenevës	Error! Bookmark not defined.
1.8 Nocioni i Krimeve të Luftës kundër Popullsisë Civile.....	Error! Bookmark not defined.
Kapitulli II	Error! Bookmark not defined.
2.1 E Drejta Humanitare në Jugosllavi	Error! Bookmark not defined.
2.2 Kosova dhe Jugosllavia	Error! Bookmark not defined.
2.3 Konferenca e Paqes dhe Vendimet e Komisionit Badinter (1991-1995) ...	Error! Bookmark not defined.
Kapitulli III	Error! Bookmark not defined.
3.1 E Drejta Humanitare dhe Shkeljet e të Drejtës Humanitare në Kosovë ..	Error! Bookmark not defined.
3.2 Konferenca e Rambujesë dhe dështimi i bisedimeve	Error! Bookmark not defined.
3.3 Krimet e luftës në Kosovë	Error! Bookmark not defined.
4. DEKLARIMI I PROBLEMIT	Error! Bookmark not defined.

5. GJETJET DHE PËRFUNDIMET	Error! Bookmark not defined.
REFERENCAT	1

LISTA E TABELAVE

Tabela 1: Vrasjet në Kosovë	Error! Bookmark not defined.
Tabela 2: Personat e Zhdukur	Error! Bookmark not defined.
Table 3: Përpjekjet për Gjetjen e Personave të Zhdukur	Error! Bookmark not defined.
Tabela 4: Shkatërrimi i Pronës dhe Infrastrukturës	Error! Bookmark not defined.
Tabela 5: Dhunimi dhe Dhuna Seksuale.....	Error! Bookmark not defined.
Table 6: Të Burgosurit.....	Error! Bookmark not defined.

LISTA E SHKURTESAVE

RSFJ - Republika Socialiste Federative e Jugosllavisë

BE - Bashkimi Evropian

UÇK - Ushtria Çlirimtare e Kosovës

OKB - Organizata e Kombeve të Bashkuara

OSBE - Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë

NATO - Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut

KS - Këshilli i Sigurimit

WTO - Organizata Botërore e Tregtisë

BRSS - Bashkimi i Republikave Socialiste Sovjetike

SHBA - Shtetet e Bashkuara të Amerikës

LDK - Lidhja Demokratike e Kosovës

EPC - Mbledhja e Jashtzakonshme Ministeriale e Komitetit Politiko- Evropian

CIA - Agjencia Qendrore e Inteligjencës e Shteteve të Bashkuara

UNHCR - Agjencia e Kombeve të Bashkuara për Refugjatët

KFOR - Forcat e Sigurisë për Kosovën

UNMIK - Misioni i Kombeve të Bashkuara në Kosovë

EULEX - Misioni i Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë

ZPZHML- Zyra për Përcaktimin e Zhvillimit të Marrëdhënieve me Ligjin

Metodologjia dhe metodat

Për nevoja të këtij studimi është përdorur metodologjia e kombinuar, e cila është ndjekur me këto metoda:

Metoda e analizës juridike, e cila ka shërbyer për të bërë interpretimin e legjislacionit sipas hulumtimit të zhvilluar, për të interpretuar raste studimore dhe çështje të doktrinës lidhur me të drejtën e vetëvendosjes.

Metoda e analizës krahasimore, e cila është përdorur për të analizuar raste të vetëvendosjes së popujve dhe shteteve.

Metoda e analizës teorike, e cila ka shërbyer për të interpretuar aspektet teorike të të drejtës së vetëvendosjes.

Metoda e analizës historike, e cila ka shërbyer për të analizuar kontekstin historik të të drejtës së vetëvendosjes së Kosovës.

Hipotezat

Gjatë luftës në Kosovë, agresori Serb ka shkelur konventat e Hagës dhe të Gjenevës lidhur me të drejtën e luftës

Krimet që i kanë kryer forcat ushtarake, policore dhe paraushtarake kanë përmasa të gjenocidit

Pyetjet kërkimore

- A janë shkelur normat e të drejtës humanitare nga forcat ushtarake policore dhe paraushtarake?
- Cilat janë format më të shprehura të shkeljes së të drejtës humanitare në Kosovë?
- A janë vërtetuar mjaftueshëm krimet që kanë kryer forcat serbe në Kosovë

REFERENCAT

Abazi, E. (2012). Çështja e Kosovës dhe diplomacia ndërkombëtare (1991–1999): Një konflikt i parashikueshëm. Tiranë.

Ahrens, G.-H. (2010). Diplomaci mbi tehun e thikës. Tiranë.

Atack, I. (2002). Ethical objections to humanitarian intervention. Security Dialogue, 33(3), 279–296.

Belegu, M., & Rrahmani, B. (2023). Endless EU facilitated-mediated dialogue between Kosovo and Serbia: A reality check. Insight Turkey.

Belegu, M., & Rrahmani, B. (2023). Marital and inheritance law from the Middle Ages to modern Albania: A historical and comparative perspective. Journal on European History of Law.

Buja, V., & Buja, R. (2023). Ngarendja politike: Hapërimet e para të shkencës politike. Kolegji AAB.

Camargo, P., & Pedro. (1974). Derecho internacional: Tomo. Bogotá.

Daci, J. (2011). Të drejtat e njeriut (Botimi III). Tiranë.

Elezi, I. (1999). E drejta penale e Republikës së Shqipërisë: Pjesa e veçantë I. Tiranë.

Fiddah, M. (1986). The Soviet intervention in Afghanistan: A geopolitical and geostrategic study of the international conflict in South Asia. Amman: University of Jordan.

Gruda, Z. (1994). E drejta ndërkombëtare publike: Libri II. Prishtinë.

Gruda, Z. (2001). Mbrojtja ndërkombëtare. Prishtinë.

Gruda, Z. (2002). E drejta ndërkombëtare publike. Prishtinë: Universiteti i Prishtinës.

Gruda, Z. (2013). E drejta ndërkombëtare publike (Botimi i ri). Prishtinë. ISBN 978-9951-8805-2-7

- Hasani, E. (2003). *Vetëvendosja, integriteti territorial dhe stabiliteti ndërkombëtar: Rasti i Jugosllavisë. Prishtinë.*
- Holzgrefe, J. L., & Keohane, R. O. (Eds.). (2003). *Humanitarian intervention: Ethical, legal, and political dilemmas. Cambridge: Cambridge University Press.*
- Hurd, I. (2017). *Organizatave ndërkombëtare: Politika, ligji dhe praktika (Botimi II). Tiranë: Dudaj.*
- Judah, T. (2002). *Kosova: Luftë dhe hakmarrje. Prishtinë.*
- Krasniqi, J. (2011). *Lëvizja për Republikën e Kosovës. Prishtinë. ISBN 9789951081405*
- Kristafi, K. (2015). *E drejta e organizatave ndërkombëtare. Tiranë: Onufri.*
- Malcolm, N. (2001). *Kosova: Një histori e shkurtër. Prishtinë.*
- Meier, V. (2006). *Fundi i Jugosllavisë: Goditja në Kosovë. Lubjanë.*
- Metais, S. (2006). *Histori e shqiptarëve: Nga ilirët deri tek pavarësia e Kosovës. Tiranë.*
- Mohney, S. (2014). *The great power origins of human rights. Michigan Journal of International Law, 22(4). University of Michigan Law School.*
- Murphy, S. D. (1996). *Humanitarian intervention: The United Nations in an evolving world order. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.*
- Omari, L. (2002). *Shteti i së drejtës. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë.*
- Omari, L., & Anastasi, A. (2008). *E drejta kushtetuese. Tiranë: Dajti 2000.*
- Pajo, M., & Sallova, D. (2023). *Legal framework of the identity policy of the Albanian community in Montenegro: Between the law and political reality. Access to Justice in Eastern Europe.*
- Parekh, B. (1997). *Rethinking humanitarian intervention. International Political Science Review, 18(1), 49–59.*
- Pellet, A. (1992). *Opinionet e Komitetit të Arbitrazhit Badinter: Një frymë e dytë për vetëvendosjen e popujve. European Journal of International Law, 3. ISSN 0938-5428.*
- Puto, A. (2008). *E drejta ndërkombëtare publike (Botim i ripunuar). Tiranë: Albin.*

Qerimi, Q. (n.d.). *Informal world: The role and status of contact group under international law*. *Chi-Kent Journal of International & Comparative Law*, 117.

Riza, A. (2012). *E drejta e organizatave ndërkombëtare dhe organizatat ndërkombëtare (Botimi I)*.

Rosenau, J. N. (1964). *Internal war as international events*. In J. N. Rosenau (Ed.), *International aspects of civil strife* (pp. xx–xx). Princeton: Princeton University Press.

Rrahmani, B. (2023). *The nonconformists: Culture, politics, and nationalism in Yugoslavia*. *Eastern Journal of European Studies*.

Rrahmani, B., & Belegu, M. (2022). *The EU engagement in the Kosovo-Serbia dialogue: Legal and political dimensions*. *Online Journal Modelling the New Europe*.

Rrahmani, B., Bushi, P., & Gashi, F. (2023). *Kosovo-Serbia dialogue: From Brussels to Ohrid*. *Journal of Liberty and International Affairs*.

Salihu, I. (1995). *E drejta penale: Pjesa e përgjithshme*. Prishtinë.

Salihu, I. (1998). *E drejta penale ndërkombëtare*. Prishtinë.

Sallova, D., Pajo, M., & Rrahmani, B. (2024/2025). *Equal rights for minorities and the Kosovo legal framework: Between aspirations and political pragmatism*. *Journal of Lifestyle and SDG's Review*.

Sallova, D., Pajo, M., & Rrahmani, B. (2025). *Equal rights for minorities and the Kosovo legal framework: A continued struggle for inclusion*. *Journal of Lifestyle and SDG's Review*.

Simon, S. G. (1993). *The contemporary legality of unilateral humanitarian intervention*. *California Western International Law Journal*, 24(1), xx–xx.

Sopiani, E. (2005). *Përmbledhje aktesh ndërkombëtare për Kosovën 1999–2004*. Prishtinë.

Terziu, L., & Belegaj, B. (2023). *Understanding voter behavior and election dynamics in post-war Kosovo*. *Journal of Liberty and International Affairs*.

Terziu, L., & Buleshkaj, O. (2023). *Challenges in leading educational change: Reflections from Kosovo's higher education system*. *The International Journal of Educational Organization and Leadership*.

Vacker, M. (2000). *Kosovo, the illusive state*. In W. J. Buckley (Ed.), *Kosovo: Contending voices on Balkan interventions*.

Veller, M. (2009). *Shtetësi e kontestuar: Administrimi ndërkombëtar i Kosovës për pavarësi*. Prishtinë.

Welsh, J. (2004). *Introduction*. In J. Welsh (Ed.), *Humanitarian intervention and international relations* (pp. xx–xx). New York: Oxford University Press.

Zejnullah, J. (2007). *Stuhi luftë mbi Kosovë*. Tiranë. ISBN 9789994312573, 999431257X.

Zymeri, G., & Qerimi, Q. (2015). *E drejta ndërkombëtare e të drejtave të njeriut*. Prishtinë.

Materiale nga interneti:

United Nations. (n.d.). *Universal declaration of human rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (Accessed: September 1, 2024)

Human Rights Watch. (2001). *Kosovo: Summary*. <https://www.hrw.org/legacy/albanian/kosovo2001/summary.pdf> (Accessed: September 5 & October 30, 2024)

European Union Rule of Law Mission in Kosovo (EULEX). (2010). *OMPF Report 2010-OMPF-014*. <https://eulex-kosovo.eu/docs/justice/ompf/09aug/2010-OMPF-014.pdf> (Accessed: October 17, 2024)

RIDEA. (n.d.). *Krimet e luftës*. <https://www.ridea-ks.org/uploads/Krimet%20e%20Luftes.pdf> (Accessed: October 25, 2024)

Instituti i Kosovës për Drejtësi (IKD). (2020). *Amnistia e krimeve të luftës në Kosovë*. <https://kli-ks.org/wp-content/uploads/2020/09/IKD-Amnistia-e-Krimeve-te-Luftes-ne-Kosove-17.09.2020-1.pdf> (Accessed: October 30, 2024)

Portalb.mk. (2024). *25 vjet nga sulmet e NATO-s në Kosovë për çlirim nga gjenocidi serb*.
<https://portalb.mk/25-vjet-nga-sulmet-e-nato-s-ne-kosove-per-clirim-nga-gjenocidi-serb/>
(Accessed: September 25, 2024)

Telegrafi. (2024). *Viti 1998: Tmerri dhe vuajtjet që shpejtë u harruan – Kosova në flakë*.
<https://telegrafi.com/viti-1998-tmerri-dhe-vuajtjet-qe-shpejte-u-harruan-kosova-ne-flake/>
(Accessed: October 2, 2024)

Arbresh.info. (2024). *Ruajtjen e kufijve e parasheh edhe Komisioni i Badinterit*.
<https://www.arbresh.info/lajmet/ruajtjen-e-kufijve-e-parasheh-edhe-komisioni-i-badinterit/>
(Accessed: October 18, 2024)

Telegrafi. (2024). *Shoqëria civile dhe media*. <https://telegrafi.com/shoqeria-civile-dhe-media/>
(Accessed: November 1, 2024)